

**ДОНЕЦЬКА СЕЛИЩНА РАДА
ВІДДІЛ ОСВІТИ ДОНЕЦЬКОЇ СЕЛИЩНОЇ РАДИ
ІЗЬОМСЬКОГО РАЙОНУ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ**

НАКАЗ

17.06.2025

с-ще Донець

№ 79

**Про підсумки вивчення
предмета «Захист України»
в ЗЗСО Донецької селищної ради
у 2024/2025 навчальному році**

На підставі аналізу стану викладання предмета «Захист України» у ЗЗСО Донецької селищної ради, який засвідчив, що освітній процес організовано відповідно до вимог чинного законодавства України у сфері освіти та національної безпеки, з'ясовано, що педагогічні працівники забезпечують виконання навчальних програм, приділяють значну увагу національно-патріотичному та військово-патріотичному вихованню учнівської молоді, проводять профорієнтаційну роботу та залучають учнів до різноманітних заходів. Відзначається позитивний досвід Андріївського ліцею №1 та Андріївського ліцею №2, які долучилися до інноваційного освітнього проекту МОН та впроваджують навчання за новою модельною програмою «Захист України. Інтегрований курс».

Разом з тим, вивчення питання виявило низку системних викликів та недоліків. Ключовою проблемою залишається недостатній рівень навчально-матеріальної бази у більшості закладів, зокрема відсутність тирів, смуг перешкод, достатньої кількості макетів зброї та сучасного тренувального обладнання, що ускладнює виконання практичної частини програми. Організація освітнього процесу в дистанційному форматі обмежує можливості для відпрацювання практичних навичок. У деяких закладах потребують урізноманітнення форми і методи роботи для підвищення інтересу учнів. (Аналітична довідка про стан викладання предмета «Захист України» в закладах загальної середньої освіти Донецької селищної ради у 2024/2025 навчальному році додається)

З метою усунення виявлених недоліків, підвищення ефективності викладання предмета «Захист України», приведення освітнього процесу у відповідність до сучасних вимог та рекомендацій Міністерства освіти і науки України

НАКАЗУЮ:

1. Головному спеціалісту відділу освіти Гайдай М.В.:

1.1. Організувати обговорення результатів вивчення стану викладання предмета «Захист України» на засіданні методичного об'єднання.

До 01 вересня 2025 року

1.2. Сприяти проведенню для вчителів предмета «Захист України» циклів навчально-методичних семінарів, зосередивши увагу на: впровадженні модельної навчальної програми «Захист України. Інтегрований курс»; застосуванні інтерактивних та тренінгових форм роботи, що забезпечують практичну спрямованість навчання; вимогах безпеки під час проведення занять.

Впродовж 2025/2026 навчального року

1.3. Провести аналіз мережі ЗЗСО громади та розрахувати необхідну кількість осередків для викладання навчального предмета «Захист України» відповідно до контингенту учнів 10-11 класів (з розрахунку 1 осередок на 80-1999 здобувачів освіти).

До 20 серпня 2025 року

1.4. Надати пропозиції щодо визначення потенційного закладу освіти для розміщення осередку для викладання навчального предмета «Захист України», враховуючи критерії: заплановане включення до мережі академічних ліцеїв, наявність достатньої кількості приміщень, укриття, а також логістичну доступність та можливість організації підвезення учнів.

До 20 серпня 2025 року

1.5. Підготувати та подати до Харківської обласної військової адміністрації обґрунтовану заявку щодо створення осередку на території Донецької селищної ради.

За вимогою

2. Спеціалісту I категорії відділу освіти Матус О.В.:

2.1. Провести інвентаризацію та аналіз наявної матеріально-технічної бази предмета «Захист України» в усіх ЗЗСО громади з метою її можливої подальшої передачі до осередку для викладання навчального предмета «Захист України».

До 10 серпня 2025 року

2.2. На основі проведеного аналізу та Типового переліку, затвердженого наказом МОН від 10.05.2024 № 659, скласти проектний перелік обладнання, яке необхідно закупити у разі прийняття рішення про створення осередку для викладання навчального предмета «Захист України».

До 01 серпня 2025 року

3. Керівникам закладів загальної середньої освіти громади:

3.1. Забезпечити неухильне виконання навчальних програм з предмета «Захист України», організувавши викладання як єдиного курсу для всіх здобувачів освіти, незалежно від статі, з метою забезпечення рівних прав та можливостей.

З 01 вересня 2025 року

3.2. Вжити заходів щодо покращення навчально-матеріальної бази для викладання предмета, визначивши це одним із пріоритетних завдань.

Постійно

3.3. Сприяти підвищенню кваліфікації вчителів, які викладають предмет «Захист України», зокрема проходженню курсу за Типовою програмою, затвердженою наказом МОН від 16.08.2024 № 1151.

Впродовж 2025/2026 навчального року

3.4. Активізувати військово-патріотичну роботу та профорієнтаційні заходи, спрямовані на підготовку молоді до захисту України та популяризацію військових професій, залучаючи до співпраці ветеранів війни, представників Сил оборони та громадських організацій.

Постійно

4. Контроль за виконанням даного наказу залишаю за собою.

Начальник відділу освіти

Тетяна ШЕЛЕСТ

**Аналітична довідка про стан викладання предмета «Захист України»
в закладах загальної середньої освіти Донецької селищної ради
у 2024/2025 навчальному році**

Довідку підготовлено за результатами комплексного аналізу стану викладання навчального предмета «Захист України» та організації військово-патріотичного виховання в закладах загальної середньої освіти Донецької селищної ради Ізюмського району Харківської області впродовж 2024/2025 навчального року. Аналітичну базу дослідження склали довідкові матеріали, надані Андріївським ліцеєм №1, Андріївським ліцеєм №2, Донецьким ліцеєм №1, Донецьким ліцеєм №2, П'ятигірським ліцеєм та Пришибським ліцеєм.

В умовах повномасштабної збройної агресії Російської Федерації, навчальний предмет «Захист України» набуває стратегічного значення як ключовий інструмент формування оборонної свідомості, громадянської стійкості та національної ідентичності молодого покоління українців. Даний документ систематизує інформацію щодо нормативного, кадрового, навчально-методичного та матеріально-технічного забезпечення, аналізує рівень навчальних досягнень учнів, висвітлює основні виклики та надає обґрунтовані рекомендації для подальшого вдосконалення освітнього процесу відповідно до сучасних вимог та методичних орієнтирів Міністерства освіти і науки України.

Нормативно-правове та програмне забезпечення

Організація освітнього процесу з предмета «Захист України» у всіх ліцеях громади здійснювалася на підставі чинного законодавства України, зокрема законів «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», «Про військовий обов'язок і військову службу», «Про національну безпеку України», «Про основи національного спротиву», а також відповідних указів Президента України, постанов Кабінету Міністрів та інструктивно-методичних рекомендацій МОН України, зокрема листа від 30.08.2024 № 1.1/15776-24.

Викладання реалізувалося за двома основними навчальними програмами:

- **Модельна навчальна програма «Захист України. Інтегрований курс»**, затверджена наказом МОН від 08.08.2024 № 1116. Ця програма, що є елементом всеукраїнського інноваційного освітнього проекту, використовувалася в Андріївському ліцеї №1 та Андріївському ліцеї №2. Вона погоджена з Міністерством оборони України і спрямована на якісну початкову загальновійськову підготовку та формування стійкої громадянської ідентичності.

- **Навчальна програма «Захист України. Рівень стандарту»** для 10-11 класів, затверджена наказом МОН від 13.09.2023 № 1121-23. За цією програмою здійснювали викладання Донецький ліцей №1, Донецький ліцей №2, П'ятигірський ліцей та Пришибський ліцей.

Перехід частини закладів на нову модельну програму свідчить про початок системного оновлення підходів до викладання предмета, що відповідає стратегічним державним пріоритетам.

Мета та завдання курсу

Мета викладання предмета є уніфікованою для всіх закладів та полягає у формуванні національної та громадянської ідентичності, громадянської стійкості, оборонної свідомості здобувачів освіти, а також їхньої готовності до захисту незалежності та територіальної цілісності України.

Ключові завдання курсу включають:

- Ознайомлення з нормативно-правовими засадами захисту України, цивільного захисту та охорони здоров'я.

- Розвиток практичних умінь з надання домедичної допомоги, дій у надзвичайних ситуаціях, основ тактичної та вогневої підготовки.

- Формування навичок командної взаємодії, лідерства, самозарадності та стресостійкості в екстремальних умовах.

- Виховання поваги до Збройних Сил України та інших військових формувань, мотивації до проходження служби та свідомого вибору військових професій.

- Розвиток умінь протидіяти інформаційно-психологічним впливам та відстоювати власну ідентичність.

Організація освітнього процесу

Формат навчання. Враховуючи безпекову ситуацію, освітній процес у всіх ліцеях організовано переважно з використанням технологій дистанційного навчання у синхронному та асинхронному режимах. Для цього використовуються платформи Google Workspace for Education , «NZ/UA» , Microsoft Teams , Zoom та Skype. У Донецькому ліцеї №2 та Андріївському ліцеї №1, за наявності відповідних умов, організовувались окремі офлайн-практикуми.

Контингент учнів та структура викладання:

- **Андріївський ліцей №1:** Предмет вивчають 59 учнів 10-11 класів. Навчання для юнаків та дівчат проводиться спільно. Навантаження складає 2 години на тиждень(1,5 години з інваріантного та 0,5 години з варіативного складника).

- **Андріївський ліцей №2:** Охоплено 24 учні 10-11 класів. Класи на групи не поділяються. Тижневе навантаження – 2 години (1,5 години з інваріантного та 0,5 години з варіативного складника).

- **Донецький ліцей №1:** Навчанням охоплено 47 учнів 10-11 класів. Викладання здійснюється окремо для юнаків та дівчат. Навантаження – 2 години на тиждень (1,5 години з інваріантного та 0,5 години з варіативного складника).

- **Донецький ліцей №2:** Предмет вивчають 62 учні 10-11 класів. Викладання переважно роздільне, проте дві учениці 11-А класу за власним бажанням навчалися за програмою для юнаків. Навантаження диференційоване: 2 години на тиждень у 10 та 11-А класах, 1,5 години – у 11-Б класі.

- **П'ятигірський ліцей:** Навчається 20 учнів 10-11 класів. Заняття для юнаків та дівчат проводяться спільно за програмою для юнаків. Навантаження становить 2 години на тиждень (1,5 години з інваріантного та 0,5 години з варіативного складника).

- **Пришибський ліцей:** Навчається 29 учнів 10-11 класів. Заняття для юнаків та дівчат проводяться спільно за програмою для юнаків. Навантаження становить 2 години на тиждень (1,5 години з інваріантного та 0,5 години з варіативного складника).

Кадрове забезпечення

Якість викладання предмета безпосередньо залежить від кваліфікації педагогічних кадрів.

- **Андріївські ліцеї №1 та №2:** Викладання забезпечує **Чаговець Василь Анатолійович**, демобілізований захисник та ветеран війни. Він має педагогічний стаж 9 місяців і пройшов 150-годинний курс перепідготовки в КВНЗ «ХАНО», а також додаткові курси з домедичної допомоги та цифрових технологій. Його досвід військової служби та високий авторитет серед учнів є значною перевагою.

- **Донецький ліцей №1:** Викладання ведуть досвідчені педагоги: **Вишненко Віталій Петрович** (вчитель історії, вища категорія, стаж 23 роки) для юнаків та **Овчиннікова Іра Миколаївна** (за фахом вчитель початкових класів, вища категорія, стаж 34 роки) для дівчат (розділ «Основи медичних знань»).

- **Донецький ліцей №2:** Предмет викладають вчителі за сумісництвом: **Богуславський В.А.** (вчитель історії) та **Захарова А.Б.** (вчитель інформатики). Обидва педагоги пройшли відповідне підвищення кваліфікації.

- **П'ятигірський ліцей:** Викладачем є **Дуплій Олександр Володимирович** (вчитель фізичної культури, I кваліфікаційна категорія, стаж 9 років).

- **Пришибський ліцей:** Викладання забезпечує **Ізахметов Михайло Миколайович** (спеціаліст II категорії, військовий у відставці, стаж 29 років), який працює за сумісництвом та пройшов відповідні курси в КВНЗ «ХАНО».

Таким чином, викладання предмета здійснюють як фахові педагоги з інших дисциплін, що пройшли перепідготовку, так і ветерани та військові у відставці, чий практичний досвід є безцінним для освітнього процесу.

Навчально-методичне забезпечення та інноваційні підходи

В умовах дистанційного навчання педагоги активно використовують цифрові інструменти та інноваційні методики.

• **Андріївський ліцей №1:** Окрім теоретичного матеріалу, вчитель В.А. Чаговець провів низку практичних занять: з надання першої домедичної допомоги за алгоритмом MARCH на манекенах, з основ управління БПЛА (дронами) у спортзалі, а також з військової топографії. Для підбиття підсумків року було проведено спільну онлайн-гру з Андріївським ліцеєм №2.

• **Андріївський ліцей №2:** Проведено детальний аналіз уроків, що демонструє високий методичний рівень. На уроці «Ознайомлення з протоколами ТССС» використовувалися мультимедійна презентація, відеоінструкції, робота в парах та моделювання бойових умов. На занятті «Попередження ризиків від вибухонебезпечних предметів» застосовувались елементи тренінгу та відеоматеріали від ДСНС.

• **Донецький ліцей №1:** Вчителі активно використовують освітні платформи «На урок», «Всеосвіта», Kahoot!, LearningApps, Wordwall та інтерактивну дошку Padlet. Здача практичних нормативів відбувається онлайн, зокрема через надсилання учнями відеозаписів виконаних вправ.

• **Донецький ліцей №2, П'ятигірський та Пришибський ліцеї:** Педагоги також широко застосовують онлайн-тестування, відеофрагменти та власну демонстрацію для пояснення матеріалу.

Стан навчально-матеріальної бази

Аналіз виявив критичну нерівність у матеріально-технічному забезпеченні ліцеїв.

• Найкраще оснащення:

Андріївський ліцей №2: Має сучасну базу, що відповідає Типовому переліку МОН (наказ №1357). В наявності інтерактивний лазерний стрілецький тир, муляжі, аптечки, пневматичні гвинтівки (2 шт.), частково обладнана смуга перешкод.

Андріївський ліцей №1: Кабінет осучаснено за кошти місцевого бюджету. Він оснащений 3D-принтером, навчальними БПЛА, VR-окулярами, інтерактивною дошкою. Однак, відсутні тактичне поле, тир та смуга перешкод.

Донецький ліцей №1: У закладі відкрито «Кабінет Безпеки», де проводяться заняття. Має сучасну базу, що відповідає Типовому переліку МОН (наказ №1357). В наявності інтерактивний лазерний стрілецький тир, муляжі, аптечки, пневматичні гвинтівки (2 шт.), частково обладнана смуга перешкод.

• Незадовільне або часткове оснащення:

Донецький ліцей №2: Зазначається, що навчально-матеріальна база потребує покращення і це є пріоритетом. Кабінет частково забезпечений плакатами, є комплект для навчання пілотування FPV-дроном на симуляторі та макети зброї.

П'ятигірський ліцей: Матеріально-технічна база визнана *недостатньою*. Зокрема, в ліцеї *відсутні пневматичні гвинтівки*, що унеможлиблює практичне відпрацювання навичок стрільби.

Пришибський ліцей: Кабінет «Захисту України» *не функціонує* через дистанційний формат, а його база *потребує покращення*, що є завданням на наступний рік.

Рівень навчальних досягнень учнів

Рівень засвоєння програми учнями є переважно високим та достатнім, проте спостерігається певна варіативність між закладами.

Андріївський ліцей №1: Якість засвоєння знань за підсумками року становить 100% (високий та достатній рівні).

Андріївський ліцей №2: За результатами I семестру якість знань також складає 100%. 87,5% учнів мають високий рівень, 12,5% – достатній.

Донецький ліцей №1: Рівень навчальних досягнень учнів 10-11 класів визначено як високий та достатній.

Донецький ліцей №2: Результати більш диференційовані. Наприклад, у 10 класі 37% учнів мають середній рівень, у 11-А – 14%.

П'ятигірський ліцей: Поряд з високими та достатніми оцінками, значна частина учнів 10 класу демонструє середній рівень. У довідці зазначається, що іноді спостерігається завищення оцінок як засіб стимулювання.

Пришибський ліцей: За результатами навчально-польових зборів в 11 класі учні розподілилися порівну: 33,3% – високий, 33,3% – достатній, 33,3% – середній рівень.

Військово-патріотичне виховання та профорієнтаційна робота

Цей напрям роботи є пріоритетним у всіх ЗЗСО громади.

Заходи: Невід'ємною складовою національно-патріотичного виховання в освітньому просторі громади є **система заходів**, спрямованих на поглиблення знань учнів, формування практичних умінь та виховання поваги до українських захисників. Ця діяльність реалізується через різноманітні формати, що поєднують інтелектуальні змагання, практичні тренінги та меморіальні заходи.

Зокрема, ліцеї Андріївського старостинського округу активно використовують інтерактивні методи. Учні **Андріївського ліцею №1** та **Андріївського ліцею №2** взяли участь у всеукраїнському онлайн-турнірі «Quiz Діти» та організували спільну підсумкову онлайн-гру з етапами, присвяченими військовій символіці, тактичній медицині, вогневій та топографічній підготовці. **Андріївський ліцей №1** також провів для учнів практичні заняття з надання першої домедичної допомоги за алгоритмом MARCH, з основ управління БПЛА та підтримує фотогалерею «Випускники Андріївського ліцею, які захищають Україну».

У **Донецькому ліцеї №1** у межах навчально-польових зборів було проведено тренінги з надання першої долікарської допомоги за участі медичної сестри закладу, а також змагання з військово-прикладних видів спорту. **Донецький ліцей №2** приділяє значну увагу практичній підготовці із залученням фахівців: для учнів було організовано заняття з мінної безпеки від представників ДСНС, зустрічі з воїном-добровольцем та тренінги з домедичної допомоги від бойових

парамедиків. Обидва Донецькі ліцеї проводять заходи до Дня цивільного захисту та системно вшановують пам'ять загиблих героїв, зокрема випускника ліцею №2 Євгена Черниченка.

Подібні заходи до Дня цивільного захисту щорічно відбуваються і в **П'ятигірському ліцеї**. У **Пришибському ліцеї** учні пройшли загальний курс з тактичної медицини рівня ASM від кваліфікованих інструкторів та заняття з мінної безпеки від представників ДСНС. Така багатовекторна діяльність сприяє формуванню в учнівської молоді громадянської стійкості, почуття патріотизму та готовності до захисту України.

Профорієнтація: Важливим компонентом реалізації змісту предмета «Захист України» у закладах освіти громади є **системна військово-професійна орієнтація**, спрямована на сприяння свідомому професійному самовизначенню здобувачів освіти та формування в них стійкої мотивації до захисту держави. Ця діяльність здійснюється багатоаспектно, з урахуванням індивідуальних та вікових особливостей учнів.

Так, в **Андріївському ліцеї №1** ця робота ведеться постійно з учнями 10-11 класів з метою прищеплення позитивного ставлення до військової служби та спонукання до усвідомленого вибору професії офіцера. Учніам надаються вичерпні інформаційні матеріали, буклети та презентації про умови вступу, переваги навчання та можливості кар'єрного зростання у військових вишах. У **Донецькому ліцеї №1** вчителем В.П. Вишненком для учнів 11 класу проведено спеціалізоване профорієнтаційне заняття, що мало на меті популяризацію професій військового спрямування та підвищення престижу служби. Схожі заходи, що формують прагнення до оволодіння військовими знаннями та витривалістю, регулярно проводить для учнів і вчитель **П'ятигірського ліцею** О.В. Дуплій.

Особливо предметний підхід демонструє **Донецький ліцей №2**, який організував для учнів цільові зустрічі з представниками провідних закладів сектору безпеки і оборони, зокрема Військового інституту телекомунікацій та інформатизації імені Героїв Крут, Харківського національного університету внутрішніх справ та Пенітенціарної академії України. В **Андріївському ліцеї №2** та **Пришибському ліцеї** профорієнтаційна робота також визначена як один із пріоритетів, спрямований на роз'яснення молоді щодо вступу до закладів вищої освіти військового спрямування та розвитку вміння планувати освітньо-професійний шлях в системі Сил оборони України. Такий системний підхід забезпечує надання учням актуальної та різнобічної інформації, сприяючи їхній готовності до виконання громадянського обов'язку.

Інформаційна підтримка: На сайтах ліцеїв створено спеціалізовані розділи «Захист України» та «Куточок допризовника». У кабінетах оформлені стенди та фотогалереї.

Висновки

Викладання предмета «Захист України» в ЗЗСО Донецької селищної ради здійснюється відповідно до вимог чинного законодавства та програм, адаптовано до умов воєнного стану.

Педагогічні кадри, залучені до викладання, мають належну кваліфікацію та демонструють високий рівень професійної відповідальності, компенсуючи обмеження дистанційного формату інноваційними підходами.

Військово-патріотичне виховання є системним та багатоаспектним компонентом освітнього процесу закладів громади.

Аналіз стану викладання предмета «Захист України» у закладах освіти громади виявив суттєвий розрив між наявними умовами та сучасними вимогами до організації освітнього процесу. Кожен заклад наразі реалізує програму окремо, що призводить до значної нерівності у матеріально-технічному забезпеченні. Якщо провідні ліцеї громади (Донецький ліцей №1, Андріївський ліцей №1) мають осучаснені кабінети, оснащені дронами, 3D-принтерами та інтерактивними тирами, то інші заклади констатують, що недостатня матеріальна база ускладнює виконання практичної частини програми, зокрема через відсутність пневматичних гвинтівок та обладнаних місць для тренувань. Ця проблема, посилена обмеженнями дистанційного формату навчання, не дозволяє повною мірою реалізувати ключову вимогу МОН щодо практичної спрямованості предмета. Для вирішення цієї проблеми Міністерство освіти і науки пропонує перехід до кластерної моделі шляхом створення міжшкільних осередків. Такий підхід передбачає концентрацію ресурсів в одному закладі, який має відповідати чітким критеріям (наявність укриття, зручне розташування, достатня кількість приміщень), щоб забезпечити якісне навчання для всіх учнів 10-11 класів громади. Алгоритм, розроблений МОН, надає чіткий механізм створення таких осередків, починаючи від розрахунку їх кількості (1 осередок на 80-1999 учнів) до організації підвезення, харчування та передачі результатів оцінювання. Таким чином, впровадження моделі осередків є стратегічним кроком для подолання нерівності доступу до якісної практичної освіти та ефективного виконання завдань початкової загальновійськової підготовки.

Ключовою системною проблемою є критична нерівність та в більшості випадків недостатність навчально-матеріальної бази, що унеможливорює повноцінне формування в учнів життєво необхідних практичних навичок і є головною перешкодою на шляху до якісної реалізації мети предмета.

Аналіз проведення навчально-польових (тренінгових) занять у ЗЗСО Донецької селищної ради у 2024/2025 навчальному році

Відповідно до інструктивно-методичних рекомендацій Міністерства освіти і науки України, навчально-польові (тренінгові) збори є обов'язковим і завершальним етапом вивчення предмета «Захист України». Їх ключова мета — практичне закріплення теоретичного матеріалу, формування та вдосконалення в учнів життєво необхідних умінь і навичок, зокрема з тактичної, вогневої, домедичної та інженерної підготовки, а також психологічної готовності до дій в екстремальних умовах.

Аналіз звітних документів закладів освіти Донецької селищної ради засвідчив, що НПЗ були організовані в усіх ліцеях, проте їх формат, зміст та методика проведення були суттєво адаптовані до умов воєнного стану та дистанційного навчання.

1. Організаційний аспект та формат проведення

У переважній більшості закладів навчально-польові збори проводились у дистанційному форматі. Це рішення було зумовлене безпековою ситуацією в регіоні.

У Донецькому ліцеї №2 та Пришибському ліцеї НПЗ для учнів 11-х класів були організовані наприкінці навчального року (квітень-травень 2025 року) в загальному обсязі 18 годин, як і передбачено програмою.

У Донецькому ліцеї №1 збори також відбулися наприкінці року, їхні результати виставлялися окремою оцінкою, що впливала на підсумкову річну.

В Андріївському ліцеї №2 підсумкове заняття у форматі НПЗ було проведено 29 травня.

Ключовою особливістю стала трансформація традиційних польових занять в онлайн-формат, що вимагало від педагогів пошуку нових методичних рішень.

2. Зміст та методика проведення

Незважаючи на обмеження дистанційного формату, вчителі доклали зусиль для максимального збереження змістового наповнення зборів, акцентуючи увагу на ключових компетентностях.

Теоретичне закріплення та симуляція. Основний акцент було зміщено на поглиблення та перевірку теоретичних знань. У Пришибському ліцеї для цього було розроблено цілісний «методичний кейс», що включав відеопрезентації, майстер-класи та довідкові матеріали. Оцінювання здійснювалось через онлайн-тестування на платформах «На урок» та Google Форми. У Донецькому ліцеї №2 учні дистанційно закріплювали знання з тактичної, вогневої, домедичної підготовки та цивільного захисту.

Інноваційні формати. З метою підвищення залученості учнів були застосовані ігрові та інтерактивні методи. Андріївські ліцеї №1 та №2 провели НПЗ у вигляді захопливої спільної онлайн-гри. Гра складалася з кількох етапів: квіз на знання військових емблем, вікторина з будови автомата, перевірка знань з тактичної медицини та завдання з військової топографії. Такий підхід дозволив в інтерактивній формі перевірити засвоєння ключових розділів програми та вміння працювати в команді.

Практичні елементи в модифікованому форматі. Найбільш наближеним до вимог практичної підготовки виявився досвід Донецького ліцею №1. Заняття для учнів 11 класу були організовані в «Кабінеті Безпеки». Із залученням медичної сестри ліцею учні мали змогу практично відпрацювати навички надання першої домедичної допомоги при кровотечах, переломах та зупинці дихання. На третій день зборів учні самостійно виконували тампонаду рани, накладали турнікет та відпрацьовували прийом Геймліха. Також у межах зборів учень підготував доповідь про вибухонебезпечні предмети, а завершилися вони змаганнями з військово-прикладних видів спорту.

3. Результативність та відповідність методичним рекомендаціям

Проведення НПЗ у дистанційному форматі є вимушеним кроком, який, з одного боку, демонструє гнучкість системи освіти, а з іншого — створює значні виклики.

Сильні сторони. Вчителям вдалося виконати програмові вимоги щодо обсягу годин та охоплення основних тем. Було зроблено значний акцент на життєво

важливих знаннях з домедичної допомоги та мінної безпеки, що повністю відповідає рекомендаціям МОН. Застосування інноваційних онлайн-форматів (ігри, квізи) дозволило підтримати мотивацію учнів.

Слабкі сторони та виклики. Головним недоліком є неможливість повноцінного формування практичних навичок, що є сутністю навчально-польових зборів. Відпрацювання прийомів стрільби, пересування на полі бою, інженерного обладнання позицій та виконання стройових прийомів у дистанційному форматі є практично неможливим.

Висновок. Проведення навчально-польових (тренінгових) зборів у ЗЗСО громади в 2024/2025 навчальному році продемонструвало високий рівень адаптивності та методичної винахідливості педагогів. Водночас дистанційний формат не дозволяє повною мірою досягти головної мети НПЗ — формування стійких практичних умінь та навичок. Досвід Донецького ліцею №1 та Андріївського ліцею №1, які зуміли організувати заняття з практичними елементами в безпечних умовах, є цінним прикладом для наслідування та свідчить про необхідність пошуку можливостей для проведення хоча б часткових практичних занять, щойно дозволить безпекова ситуація.

Рекомендації

На основі проведеного аналізу та з урахуванням Методичних рекомендацій МОН України (лист від 30.08.2024 № 1.1/15776-24), пропонуються такі заходи:

I. Керівникам закладів загальної середньої освіти:

1. Розробити та подати на розгляд засновника перспективні плани модернізації навчально-матеріальної бази кабінетів «Захист України» з метою приведення її у відповідність до Типового переліку, затвердженого наказом МОН №1357. Особливу увагу приділити оснащенню Донецького ліцею №2, П'ятигірського та Пришибського ліцеїв.

2. Активізувати співпрацю з підрозділами ЗСУ, Національної гвардії, ДСНС, ветеранськими та волонтерськими організаціями для залучення їхніх представників до проведення практично-орієнтованих занять, тренінгів та майстер-класів.

3. Сприяти подальшому підвищенню кваліфікації вчителів, зокрема шляхом їх участі в сертифікованих курсах з тактичної медицини, мінної безпеки, управління БПЛА та психологічної підготовки.

4. Розглянути можливість поступового переходу закладів, що працюють за програмою «Рівень стандарту», на інноваційну модельну програму «Захист України. Інтегрований курс» для уніфікації та осучаснення підходів до викладання в межах громади.

II. Вчителям предмета «Захист України»:

1. Продовжувати роботу над якісним виконанням навчальних програм, приділяючи максимальну увагу формуванню в учнів практичних навичок, необхідних для збереження життя та здоров'я в умовах надзвичайних ситуацій.

2. Урізноманітнювати форми та методи освітнього процесу, активно впроваджувати інтерактивні технології, проєктну діяльність, кейс-методи та елементи гейміфікації для підвищення мотивації учнів.

3. Під час оцінювання навчальних досягнень забезпечувати об'єктивність та застосовувати індивідуальний підхід, враховуючи не лише результат, а й динаміку особистих досягнень кожного учня.

4. Посилити інтеграцію змісту предмета «Захист України» з такими дисциплінами, як історія України, фізична культура, здоров'я, безпека та добробут, інформатика для формування в учнів цілісної картини світу та комплексних компетентностей.

5. Продовжувати системну роботу з військово-професійної орієнтації учнів, надаючи актуальну інформацію про можливості здобуття військової освіти та кар'єри в Збройних силах України.